HEEL VEEL LIEFDE

Grote gezinnen in woord en beeld

FOTOGRAFIE **CLAUDIA KAMERGORODSKI**

TEKST **ALICE TEN NAPEL**

VOORWOORD

GROOT GELUK

Wanneer ik als kleine jongen bij vriendjes over de vloer kwam, keek ik altijd mijn ogen uit. Niet alleen omdat bijna elk huis netter en opgeruimder was dan het onze, maar vooral vanwege de familiefoto's die op de schoorsteenmantel of op de televisie stonden. Meestal stonden daar drie ingelijste foto's: een met daarop pa en ma, daarnaast een van de kinderen, plus een foto van het hele gezin. Mijn verbazing betrof natuurlijk het aantal kinderen, want dat waren er meestal maar twee of drie. Als jongste uit een gezin van acht kon ik me daar helemaal niets bij voorstellen. Waar was de rest? Dat juist op de dag waarop er een echte fotograaf langskwam niet eens iedereen thuis was – ik kon er met mijn hoofdje niet bij.

Ons gezin was groot, mijn ouders kwamen zelf uit grote katholieke gezinnen en dus ging ik ervan uit dat een standaardgezin begon bij minimaal een stuk of zes kinderen. Dat was normaal, dacht ik.

Nu weet ik wel beter.

Wíj waren de uitzondering en alle andere gezinnen waren kleiner. In de loop der jaren is bovendien de gemiddelde gezinsomvang alleen maar verder afgenomen.

Gelukkig zijn er nog steeds uitzonderingen en in *Heel veel liefde* heeft Claudia Kamergorodski er dertig geportretteerd. Ze zijn allemaal even uitzonderlijk en bezienswaardig. Dat levert fantastische foto's op, waar ongetwijfeld veel pas- en meetwerk aan is voorafgegaan. En geduld, want het is geen sinecure om iedereen, van jong tot oud, samen in een beeld vast te leggen.

Opeens weet je ook waarom elftalfoto's, klassenfoto's en ook de bordesfoto's van een nieuw kabinet er altijd hetzelfde uitzien. Iedereen op een rijtje, lekker makkelijk.

Aan dergelijke stillevens heeft Kamergorodski een broertje dood. Zij legde het gezinsleven vast en dat is nooit stil. Dat levert foto's op die plezier, trots en voor-

al verbondenheid uitstralen. Iedereen op dezelfde manier verschillend. Jong en oud, als takken van dezelfde boom.
Toch roepen de foto's bij mij niet alleen herkenning op. Eerder ambivalentie en, eerlijk is eerlijk, ook enige jaloezie. In mijn fotoalbum zitten namelijk maar twee foto's van mijn fijne familie. Op de ene ben ik net geboren en lig ik bij mijn moeder op schoot. De rest van het gezin staat eromheen en lijkt niet bepaald onder de indruk van mijn komst. Al kan het ook zijn dat ze niet van gezamenlijk poseren hielden, want de volgende gezinsfoto werd pas veertien jaar later gemaakt, bij het vijfentwintigjarige huwelijk van mijn ouders.
Natuurlijk, de gezinsomvang, de drukte en het gebrek aan privacy zijn zeer herkenbaar. Ook zie ik meteen dat al deze kinderen, net als ik destijds, vroeg leren dat niet de hele wereld om hen draait, omdat ouderlijke aandacht gedeeld moet worden.
Toch wringt er iets. Mij is vaak gevraagd of het niet ook een beetje chaotisch was, zo'n groot gezin. Nou, dat was het zeker. Het was een enorme chaos en het huis was altijd te klein. De opvoedingsmethode heette laissez-faire en kwam neer op liefdevolle verwaarlozing. Daarvan is in deze grote gezinnen niets terug te zien. De huizen zijn opgeruimd, de kleding is heel en nergens is een schaafwond te bekennen. Zo'n privéonderneming in de complexe samenleving van nu in goede banen leiden vraagt om een strakke organisatie en planning. Niet iedereen heeft daar talent voor. Wat dat betreft is het krijgen, hebben en grootbrengen van veel kinderen zelfs enigszins statusverhogend. Wie dat multitaskend kan managen moet wel heel veel in haar of zijn mars hebben.
Bladerend door dit boek ga je bij elke foto automatisch even tellen en daarna zoeken naar gelijkenissen tussen de gezinsleden. Lijken ze op hun vader of toch meer op hun moeder?
Onbewust kijk je ook naar overeenkomsten met je eigen thuissituatie, maar van alle dertig gezinnen is er geen enkele die op het mijne lijkt. Wel heb ik twee kinderen ontdekt met wie ik verwantschap voel. Het ene heet Baran (p. 70) en zit op de bank licht verveeld, maar ook in alle rust, te wachten tot de fotosessie voorbij is; dan kan hij weer verder met zijn leven. Maar het meest identificeer ik me toch met Luuk (p. 114). Hij heeft slechts twee zusjes, maar op zijn T-shirt staat met grote letters *Sister for sale*. Luuk meent het, want daaronder staat in kleinere letters: *all reasonable offers accepted*. Luuk heeft twee zusjes. Ik heb er vijf.

Hugo Hoes,
auteur van het boek *Fijne familie*

‘IK VOND KINDEREN STOM EN IRRITANT, ZEKER ANDERMANS KINDEREN.’

Annemarie Geerts-Fischer

Annemarie (1976) is getrouwd met Maarten (1973). Ze hebben zeven kinderen: Jim (2000), Sam (2001), Julia (2003), Guus (2009), Saar en Suus (2013) en Jet (2017). Annemarie is zwanger van het achtste kindje (uitgerekende datum september 2020).

Als je mij twintig jaar geleden had voorspeld dat ik zeven kinderen zou krijgen, had ik je hard uitgelachen. Kinderen vond ik stom en irritant, zeker andermans kinderen. Babysitten of met poppen spelen was niet aan mij besteed. Mijn oudste was de eerste baby die ik ooit heb vastgehouden. Ik wilde carrière maken, maar tijdens mijn studie raakte ik onverwacht zwanger. Ik had het er zwaar mee, maar abortus was voor ons geen optie. Ik wilde wel gewoon mijn diploma halen. Op vrijdag deed ik mijn laatste heao-examen en de zondag erna beviel ik van Jim.

Toen ik eenmaal moeder was, vond ik één kind zielig, dus kwam Sam snel erna. Ik benaderde het zakelijk: ik was jong en als de kinderen straks naar school zouden gaan, zou ik weer gaan werken. En nu we toch bezig waren, kon een derde er ook wel bij – welkom, Juul. Maar met drie kleintjes een carrière oppakken bleek moeilijk. Met een overdosis aan energie stortte ik me als hulpmoeder op tal van schoolactiviteiten. Toch was het thuis overdag leeg en stil, ik wilde er dolgraag nog eentje. Hallo, Guus! Dat was een echt knuffeltje. Hij zat de hele dag op mijn heup of liep achter me aan. Toen Guus eenmaal naar school ging, wilde ik weer een baby. Maarten zei eerst nee, twijfelde daarna, en omdat ik er gelukkig van werd, vond hij het uiteindelijk oké.

En zeg je nee, dan krijg je er twee! Saar en Suus waren echt heel pittig; een mens is niet gemaakt om een tweeling op te voeden. Ik was die actieve moeder die met vier kinderen naar het strand en musea ging en zelf paardreed, maar dat lukte niet meer. In het begin ging het nog. Ze dronken ieder aan hun eigen kant, tot ze aan elkaars haren begonnen te trekken. Daarna voedde ik ze apart. Vanaf anderhalf waren Saar en Suus heel heftig in het nee zeggen. Ze kregen erge driftbuien, ze versterkten elkaar. Als de een probeerde hoe hard ze haar beker melk kon schudden, deed de ander het nog harder. En achter wie moest ik aan als ze in verschillende richtingen wegrenden? Voor het eerst telde ik de dagen af tot ze naar school zouden gaan. Ik wilde direct weer een kind, deze keer om te genieten; en daar was Jet.

Dit grote gezin is me echt overkomen. Wijzelf vinden het fantastisch, maar ik had vriendinnen die bij het groeien van mijn gezin afhaakten. Ik weet dat veel mensen meer kinderen willen, maar ervan afzien uit angst voor negatieve opmerkingen of vanwege sociale druk. Wij krijgen ook de raarste opmerkingen. Nee, we zijn niet gelovig en bij ons thuis is het geen chaos. Integendeel, ik ben erg gestructureerd, tot ergernis van mijn pubers. Ik draai het gezin als een bedrijf, elke activiteit heeft een vast moment. We zijn een heel ge-

‘Met goed weer gaan we met zijn allen op pad, dat is het mooiste wat er is.’

woon gezin, alleen met wat meer kinderen. Ja, een eventuele achtste is ook welkom. (*Inmiddels is Annemarie zwanger van de achtste.*)
Nog zo’n vooroordeel: de juf van één van mijn dochters veronderstelde dat ze met al die broers en zussen te weinig aandacht kreeg. ‘Hoezo?’ zei ze verontwaardigd. ‘Veel kinderen in de klas zitten ’s middags alleen, maar míjn moeder is elke dag thuis.’ Mooi dat ze het ook eens van de kinderen zelf horen.
Op het gebied van de financiën maken we bewuste keuzes. De kinderen weten dat niet alles zomaar aangeleverd wordt, ze sparen zelf voor een nieuwe telefoon. Vakantie vieren we low budget in het huisje van mijn ouders in Frankrijk. De jongsten dragen veel tweedehands kleding, de oudsten werken voor hun eigen merkkleding. De verbouwing van ons huis deden we zelf; dat scheelde duizenden euro’s. Stond ik daar heel stoer beton te mixen.
We zijn hopeloos ouderwets als het gaat om structuur en regelmaat of eten wat de pot schaft, maar het pakt goed uit. Mijn vriendinnen zijn verbaasd omdat onze kinderen vrijwilligers bij de padvinders zijn en spontaan meedoen met bijvoorbeeld een opschoonactie. Ze hebben spelenderwijs geleerd dat ze rekening moeten houden met een ander.

De kinderen zelf vinden het fantastisch om in een groot gezin op te groeien, alleen de negatieve omgeving maakt het ze soms lastig. Ze hebben onderling een heel hechte band en zijn erg gek op elkaar. Kom niet aan ons gezin!
Na de geboorte van de tweeling zette ik filmpjes op YouTube. Dat werd een groot succes. Ik kocht een nieuwe camera, opende een Instagramaccount, kwam op Linda News en zo is het balletje gaan rollen. Binnenkort zijn we te zien bij een televisieprogramma. Ook schrijf ik blogs voor enkele sites en ik heb meegewerkt aan een boek over tweelingen. En dat terwijl ik hartstikke dyslectisch ben. Het is prettig dat ik door het delen van mijn artikelen op Facebookgroepen vooroordelen de wereld uit help.

Met goed weer gaan we met zijn allen op pad, dat is het mooiste wat er is. Ik geniet ervan als we met elkaar aan een volle tafel zitten: de reuring, de oudsten die de jongsten helpen, de vele verhalen – fantastisch! Al is het soms lastig om de aandacht te verdelen als ze allemaal tegelijk praten. Als het nodig is, kom ik op een rustig tijdstip ergens op terug. We zijn als gezin een echt team. Ik ben heel trots op de gezinsdynamiek en onze saamhorigheid. Maarten en ik pakken elke avond ons eigen momentje. Om elf uur bespreken we onder het genot van een wijntje de dag nog even. Nog een gouden regel: we gaan tegelijk naar boven. Artikelen schrijven doe ik altijd tussen de middag, als Jet slaapt. Schrijven maakt me blij, het geeft me bijna net zoveel geluk als het hebben van een kindje.

‘KINDEREN HOUDEN JE JONG EN IN BEWEGING.’

Jacolien Burggraaff-Heemskerk

Jacolien (1972) en Albert (1972) zijn christelijk en de trotse ouders van negen kinderen: Dianne (1996), Alise (1998), Mirjam (1999), Erik (2001), Michiel (2003), Ben (2005), Judith (2008), Daan (2011) en Eva (2013).

Als ik vertel dat ik negen kinderen heb, vallen mensen bijna om van verbazing: 'Hè, maar je ziet er nog zo goed uit!' Kinderen houden je blijkbaar jong. Je blijft in ieder geval in beweging. Vervolgens willen ze weten of ze alle negen van mij zijn. Jazeker! En nee, ik heb geen tweelingen. Daarna zeggen ze dat ze er zelf niet aan moeten denken. Ik hoor ouders van twee kinderen ook vaak verzuchten dat ze het nét redden. Vervolgens kom ik met het hele stel aan op het schoolplein. We zijn altijd op tijd, want de kinderen helpen elkaar. Dat leren ze in een groot gezin. Ik houd de kinderen voor dat we het met elkaar moeten doen, anders lukt het niet. De kleintjes nemen dat automatisch over van de groten. Zo hielp mijn zoontje in groep drie uit zichzelf andere kinderen met letters oefenen. Je merkt dat hij dat van huis uit heeft meegekregen.

Ik droomde eigenlijk nooit van een groot gezin. Wel trouwden Albert en ik jong, we waren vierentwintig en drieëntwintig. We zouden wel zien wat er op ons pad kwam. En het kon allemaal. Je moet het er wel samen over eens zijn. Als een van de twee er klaar mee is, dan houdt het op. De omgeving reageert verschillend, maar meestal wel goed. Wat me wel opvalt, is dat mensen bij een groot gezin meteen denken aan materiële dingen: hoe je het doet met je huis en de auto. Wij gaan ervan uit dat het wel goed komt. Tot nog toe is dat ook zo gegaan.

Werken en zorgen doen we echt samen. Ik ben ooit begonnen als kraamverzorgster en later switchte ik naar de bejaardenzorg. Nu werk ik twintig uur per week met ouderen met dementie. Ik ben nu ook bezig met de opleiding voor verpleegkundige. Ik draai alle soorten diensten. Als ik 's ochtends vroeg begin, brengt Albert de kinderen naar school en hij haalt ze ook weer op als ik het 's middags niet red. Albert werkt bij het waterschap en hij heeft veel flexibiliteit als het gaat om thuiswerken. Ideaal! We hebben nog nooit gebruik hoeven maken van een BSO. Omdat we allebei werken, is het financieel goed te doen. We hebben lange tijd één auto gehad. De vakanties deden we per fiets of met de trein. Die enkele keer dat we met het hele gezin weggingen, leenden we een auto. Toch hebben we sinds kort een tweede autootje. Af en toe leek

'We zijn altijd op tijd, want de kinderen helpen elkaar. Dat leren ze in een groot gezin.'

ik net een taxibedrijf met al dat halen en brengen. Helemaal nu de oudsten stage lopen. Een zit in de zorg; daar werken ze op de gekste tijden. Het is fijn als ze zelfstandig op pad kunnen gaan.

Het is druk, maar wel gezellig om met zoveel mensen in één huis te leven. Al staan ze af en toe op de raarste momenten onder de douche. We wonen in een twee-onder-een-kapwoning en de kinderen delen slaapkamers.
Het lastigste vind ik de stress van het boodschappen doen. Wie blijft er eten? Wat is er nodig? Ik ben altijd bang dat ik niet genoeg heb. Dat is nog erger dan de was. Alhoewel, soms gooien ze iets na een paar uur al in de mand. Dan vraag ik me af of dat echt nodig is.
Als ik heel eerlijk ben, moet ik zeggen dat het me af en toe allemaal aanvliegt. Vooral als er een drukke periode aankomt, zoals december. Mijn oplossing is dan om ver vooruit te denken. Weken van tevoren ga ik ervoor zitten en zorg ik dat alles klaar ligt.

Het leukste van een groot gezin is zonder meer de gezelligheid! Altijd plannen, gewoon lekker bezig zijn – daar geniet ik van. En gelukkig verliepen mijn zwangerschappen en bevallingen altijd goed. Behalve de hoge bloeddruk bij de oudste waren er geen complicaties. Ook blijven werken ging prima. De kinderen kregen gemiddeld vijf maanden borstvoeding. Als ik eenmaal weer aan het werk was, had ik het regelmatig te druk om te kolven. En dan liep de melkproductie snel terug.

‘Wat me wel opvalt, is dat mensen bij een groot gezin meteen denken aan materiële dingen: hoe je het doet met je huis en de auto.’

De verloskundige komt hier graag omdat het zo opgeruimd en geordend is. Onze kinderen genieten van al die broertjes en zusjes, al zeggen de oudsten dat ze later zelf geen negen kinderen hoeven. Maar het zijn nog pubers, je weet nooit wat de toekomst brengt. Vanuit onze christelijke achtergrond willen we onze kinderen meegeven dat ze elkaar helpen, naar elkaar omzien en liefdevol met elkaar omgaan. Heel concreet: klap je boek eens dicht en luister écht naar het verhaal van de ander.
Ik verbaas me altijd over dure kinderfeestjes bij heel jonge kinderen. Waarmee wil je ze dan in groep acht nog verrassen? Mijn zoontje zat ooit tijdens zijn verjaardagsfeestje zo heerlijk met zijn vriendjes met de Playmobil te spelen dat ik die geplande speurtocht maar oversloeg. ‘Eindelijk een feestje waar we niks moeten,’ verzuchtte een gast blij. Inderdaad, we móéten allemaal zo veel. Probeer eens te genieten van de kleine dingen, gewoon van de geborgenheid en gezelligheid van thuis. Die warme herinneringen blijven je later altijd bij.

‘IN EEN GROOT GEZIN IS ER ALTIJD WEL IEMAND OM MEE TE KNUFFELEN.’

De ouders van dertig grote gezinnen uit Nederland en Vlaanderen geven een inkijkje in hun volle leven. Ze vertellen over de opvoeding, de taakverdeling en de reacties van hun omgeving. En waarom hebben ze zoveel kinderen? Hoewel een groot gezin soms druk en chaotisch is, zijn de ouders het over een ding hartgrondig eens: er hangt vooral heel veel liefde in huis.

Fotograaf **Claudia Kamergorodski** (twee kinderen) en journalist **Alice ten Napel** (vier kinderen) werkten met heel veel plezier aan dit boek. Ze laten de lastige, maar met name ook de leuke kanten van grote gezinnen zien.

NUR 740

9 789043 533218

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT